

KREATIWITEIT

met David

DAVID VILJOEN, kreatiewe landskapsontwerper en tuinboukundige

Inheems of nie?

ek staan verbaas voor kliënte as hulle aandring op die aanplanting van slegs inheemse plante, veral as hul in 'n area wil tuinmaak met uitdagende klimaatstoestande. Baie het al gehoor dat dit die regte ding is om te doen, maar meer as dit, weet hul nie verder regtig waaroor die hele neiging gaan nie.

Om trots Suid-Afrikaans tuin te maak en slegs plante te gebruik wat oorspronklik vanaf Suid-Afrika afkomstig is, het sy voordele, maar ook sy nadele. Die hele redenasie wat die sukses van om inheems te plant staaf, word toegeskryf aan die feit dat inheemse plante minder water benodig, dit beter is vir die natuur en ook minder moeite om te onderhou...Om maar 'n paar voordele te noem. Inheemse plante klink na 'n wenresep vir maklike tuinmaak en daarom wil almal op die wa spring met die woord "inheems".

Kom ons veronderstel ons wil 'n nuwe woning bou op 'n oop stuk grond waar natuurlike plantegroei voorkom. As hierdie plante al verskeie jare hier in die veld kon oorleef en floreer met dit wat Moeder Natuur hul bied, is dit mos logies dat hierdie plante binne die grense van my tuinmuur ook goeie presteerders sal wees. Die natuurlike reënval sal dus voldoende wees, die plante sal gehard staan teen die omgewing se elemente wat dit moontlik kan bedreig en sekerlik sal organismes van die area (soos diere, voëls en insekte) meer tuis voel met eg Suid-Afrikaanse plante.

Inheemse plante

Inheemse plante is plante wat afkomstig is van binne die grense van ons land en soos ons almal weet is Suid-Afrika 'n baie diverse land – veral ten opsigte van klimaat. Plante wat natuurlik in 'n area voorkom en hul oorsprong in juis daardie area het, word na verwys as "endemiese" plante.

Endemiese plante

Endemiese plante is plante wat inheems is tot 'n spesifieke area. 'n Plant wat endemies is aan KwaZulu-Natal, gaan uiteraard nie so goed presteer in die vlaktes van die Vrystaat nie. Warm, droë winde in die somer sal sub-tropiese plante uitdroog en die erge ryp waarvoor die Vrystaat so bekend is, sal sensitiewe plante baie skade doen.

Alhoewel die Kaap spog met een van die rykste plantkoninkryke ter wêreld, is daar slegs 'n handjievol plante wat vanuit dié winterreënvalstreek afkomstig is, wat in die Vrystaat sal floreer. Dit is dus duidelik dat nie alle inheemse plante geskik sal wees vir alle dele van ons land nie. Waar baie mense die fout maak, is dat die woord "inheems" soms verkeerdlik gebruik word en eerder vervang moet word met "endemies". Endemiese plante is daardie plante wat meer geskik is vir 'n betrokke area, eerder as die wye spektrum inheemse plante wat so aanloklik lyk.

Vanuit 'n bemarkingsoogpunt maak dit vir baie ontwikkelaars sin om 'n ontwikkeling as slegs inheems te bemark, aangesien dit 'n beeld uitstuur van minder moeite en ook een van omgee vir die omgewing en sy mense. In areas met baie endemiese plante waarvan die huiseienaars hou, kan dit goed werk, maar hoe dan nou gemaak met nuwe ontwikkelings in areas van ons land waar die endemiese plante beperk is tot grasvelde? Wat is dan fout met die aanplant van uitheemse plante? Daar is 'n mite wat bestaan dat alle uitheemse plante meer aandag verg en ook 'n bedreiging inhou vir ons omgewing.

Indringerplante

Indringerplante is plante wat vervuil aangesien hul vinnig vermenigvuldig. Alhoewel die meerderheid indringerplante uitheemse plante is, word alle uitheemse plante ongelukkig onder dieselfde kam geskeer. Indringerplante is probleemplante wat gewoonlik baie saad produseer en aangesien die plant se natuurlike vyand wat op die sade sou teer, in ons land afwesig is, is daar niks wat die verspreiding van die plant in Suid-Afrika onder beheer kan hou nie. Nie alle uitheemse plante is indringerplante nie aangesien nie almal byvoorbeeld saad produseer nie.

Ons gewone varkoor is 'n pes in sekere dele van die wêreld aangesien dit daar buite beheer versprei, maar in Suid-Afrika is daar swamme, insekte en diere teenwoordig wat dit onder beheer hou. Daar is selfs inheemse grasse wat kan vervuil as dit binne die grense van ons land in ander biome aangeplant sou word.

Kies plante wat in 'n spesifieke area gaan aard

Persoonlik verkies ek om eerder plante te selekteer wat in 'n area gaan aard, of dit nou inheems (vanaf Suid-Afrika), endemies (inheems tot 'n spesifieke area) of uitheems (vanaf ander lande) is, mits dit nie 'n probleem vir die omgewing gaan inhou nie. Ek glo tog dat inheemse plante hul plek in die tuin het as die area daarvoor geskik sal wees, maar ook dat daar uitheemse plante is wat net so goed (indien nie beter nie) kan presteer.

Hoekom moet 'n mens dan nou 'n plant forseer om in 'n area te groei net omdat dit sy oorsprong in Suid-Afrika het? Dit is soos om Suid-Afrikaanse stadsjapies te forseer om in die Karoo te gaan woon aangesien die Karoo steeds binne die grense van ons land is.

Ek het vele ontwikkelaars al oorreed om eerder 'n geselekteerde inheemse/uitheemse-kombinasie te bemark ter voordeel van al die inwoners en ook die omgewing. Alles in ons wonings is mos nie van Suid-Afrikaanse oorsprong nie, so hoekom dan nou 'n kopseer vir jouself veroorsaak deur jou só te beperk in die tuin? ■

Hierdie is die laaste uitgawe wat David Viljoen vir ons geskryf het. Baie dankie aan David wat vanaf Junie 2006 die damesrubriek (en nou Kreatiwiteit met David) in SA Graan/Grain behartig het. Sy entoesiasme oor tuinmaak is aansteeklik en ons het die afgelope paar jare ongelooflik baie by hom geleer. Mag dit met jou goedgaan! – Red.